

Oikeusministeriölle

Asia: Lausunto oikeusturvaohjelman luonnoksesta

Viite: Lausuntopyyntö 8.2.2012 OM 11/03/2012

Allekirjoittanut hovioikeuden presidentti Esko Oikarinen esittää lausuntonaan oikeusturvaohjelman luonnoksesta seuraavaa:

OHJELMAN LÄHTÖKOHDISTA

Käsillä oleva oikeusturvaohjelma (luonnos) on laadittu voimassa olevan hallitusohjelman mukaisesti oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämiseksi ja oikeusturvan laadun parantamiseksi aikaisempien toimenpidesuunnitelmien pohjalta. Virkamiestyönä koottu luettelo oikeusturvaohjelmaan sisällytettävistä hankkeista on kattava ja luo hyvän pohjan lähivuosien (2012 - 2016) strategiselle ohjaukselle ja toteutettaville kehittämishankkeille. Hankkeita joudutaan niiden suuren lukumäärän vuoksi varmasti toimeenpanovaiheessa priorisoimaan.

Nykytilanteessa valmisteilla oleva oikeusturvaohjelma on enemmän kuin tarpeen ja tuo mukanaan pitkäjänteisyyttä ja vakautta koko oikeuslaitoksen kehittämiseksi alati muuttuvassa ajassa. Tulevat haasteet edellyttävät myös oikeusturvajärjestelmältä muutos- ja reagointiherkkyyttä.

Ohjelman lähtökohdista minulla ei ole sinänsä huomautettavaa. Jonkin verran kuitenkin huolestaa ohjelmassa esiin tuotu näkemys siitä, että julkisen talouden vaikeat näkymät pakottavat oikeuslaitoksessakin arvioimaan, miten kansalaisten luottamusta nauttivaa oikeusturvaa voidaan tuottaa vähenevin resurssein ja miten käytössä olevilla resursseilla voidaan parhaiten huolehtia siitä, että oikeusturvajärjestelmä voi myös uudistua yhteiskunnan muun kehityksen tahdissa. Vaikka oikeuslaitoksen tulee kehittyä ja uudistua toimintaympäristön muutosten mukaisesti, luottamusta herättävällä ja korkealuokkaisella oikeusturvalla on myös hintansa ja se vaatii riittäviä resursseja. Rajanvedossa tarvitaan viisasta muutosharkintaa ja sen tulee myös ulottua strategisesti riittävän pitkälle tulevaisuuteen ja rakentua kestäväälle pohjalle.

Jäljempänä olevissa kannanotoissani yksittäisiin hanke-ehdotuksiin viitataan kyseisen kohdan numeroon ohjelmaluonnoksessa.

LAINSÄÄDÄNTÖASIAT

Lainsäädäntöasioiden osalta esitetyistä keskeisistä tavoitteista minulle ei ole huomautettavaa. Tavoitteista jäsentyvät konkreettiset hanke-ehdotukset aineellisen oikeuden ja prosessilainsäädännön kehittämiseksi ja selkeyttämiseksi ovat relevantteja ja oikein valittuja. Hankkeet vaativat kuitenkin priorisointia, kuten jäljempänä tulen esittämään.

1. Sen selvittämistä, mitä asioita tuomioistuimista voidaan oikeusturvaa vaarantamatta siirtää muiden viranomaisten ratkaistaviksi, pidän tärkeänä ja kannatettavana, koska niukkenevassa taloudessa tuomioistuinten voimavarat on kyettävä tulevaisuudessa allokoimaan todellisessa oikeussuojatarpeessa olevien riidanalaisten tuomioistuinasioiden ratkaisemiseen. Lainsäädännön uudistaminen koskee yhtä lailla käräjäoikeusvaihetta kuin muutoksenhakuprosessejakin.

Hometaloriitoja on ollut ja on tuomioistuimissa varsin paljon. Monessa tapauksessa nämä riidat romuttavat yksittäisten kansalaisten ja perheiden taloudellisen aseman pitkäksi aikaa, koska oikeudenkäyntikulut näissä jutuissa saattavat nousta paljon suuremmiksi kuin varsinainen riidan kohde, esimerkiksi vaatimus hinnanalennuksesta.

Mahdollisten käytäntöjen ja keinojen selvittäminen asuntokauppariitojen vähentämiseksi on kansalaisten oikeussuojatarpeet huomioon ottaen kannatettavaa ja välttämätöntä. Yhtenä keinona esille nostettu vakuutus asuntokaupan kohteessa olevien salaisten virheiden varalta tuntuu oikealta ja tarkoituksenmukaiselta ja se voisi osaltaan vähentää riitoja. Tuomioistuinsovittelua, asianosaisvalmistelua ja asiantuntijatodistelua kehittämällä voitaisiin keventää hometaloriitojen käsittelyä sekä siten myös vähentää asianosaisille aiheutuvaa vaivannäköä ja kustannuksia. Asiantuntijatodistelun kehittäminen tullee olemaan yksi tärkeä osa-alue todistelua koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksessa.

2. Kannatan tiettyjen tuomioistuintehtävien siirtämistä muiden viranomaisten ratkaistaviksi. Näistä pois-siirrettävistä asioista on ohjelmassa mainittu esimerkkeinä summaariset asiat ja vihkimiset. Varmasti muitakin asiaryhmiä löytyy, esimerkiksi riidattomat velkajärjestelyasiat.

Riidattomat summaariset asiat, joista valtaosa perustuu selviin kauppalaskuihin, voitaisiin siirtää ulosottoviranomaisten käsiteltäviksi. Jos velallinen vastustaa ulosottoviranomaisen antamaa maksukehotusta, asia siirrettäisiin riitaisena velkomusasiana käräjäoikeuteen. Kaavailtu menettelytapa olisi taloudellinen, tehokas ja tarkoituksenmukainen ja se vähentäisi merkittävällä tavalla velallisen maksettaviksi tulevia perintä- ja/tai oikeudenkäyntikuluja.

Summaaristen asioiden siirto vaikuttaisi merkittävästi käräjäoikeuksien kansliahenkilökunnan ja haaste-miesten lukumäärään, koska summaaristen asioiden laskennallinen työmäärä on reilut 20 prosenttia käräjäoikeuksien kokonaistyömäärästä.

Merkittävä osa velkajärjestelyasioista on riidattomia. Näiden riidattomien velkajärjestelyasioiden aloittaminen ja maksuohjelmien vahvistaminen voitaisiin siirtää ulosottoviranomaisten ratkaistaviksi. Vain riitaiset ja oikeudellista harkintaa vaativat velkajärjestelyasiat jäisivät käräjäoikeuksien ratkaistaviksi.

Huolellisen "perkauksen" perusteella myös muita asioita voisi olla siirrettävissä muiden viranomaisten ratkaistaviksi.

Kaiken kaikkiaan tiettyjen asiaryhmien siirrot vapauttaisivat tuomioistuinten väheneviä voimavaroja tuomioistuinten ydintehtävään eli näyttö- ja/tai oikeuskysymysten osalta riidanalaisten tuomioistuinasioiden käsittelemiseen ja ratkaisemiseen taikka asioihin, joissa niiden laadun vuoksi tarvitaan tuomioistuimen ratkaisua.

3. Sen selvittäminen, miten eri ministeriöt saataisiin kiinnittämään enemmän huomiota niiden hallinnon-alalla säädettävän aineellisen oikeuden vaikutuksiin tuomioistuinten juttumääriin, on kannatettava ja hyödyllinen hanke.

4. ja 5. Ei lausuttavaa. Nämä kohdat koskevat hallintotuomioistuimia, joten on luonnollista, että hallintotuomioistuimet ottavat kantaa näiden kohtien kehittämishankkeisiin.

6. Kannatan ja pidän tärkeänä kehittämishankkeena syytteestä sopimisen mahdollista käyttöön ottamista sekä syyttämättä jättämisyjärjestelmän kehittämistä ja pikaista toteutusta. Hankkeella voidaan vaikuttaa laajojen rikosjuttujen määriin ja niiden oikeudenkäyntien laajuuteen.

7. Rikosjuttujen asianomistajien oikeuksien nykyistä parempi ja sujuvampi toteuttaminen edellyttää luovaa kehittämistä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimusten mukaisesti. Rikosjutuissa, joissa on runsaasti asianomistajia, asianomistajien yksityisoikeudellisten korvausvaatimusten käsittelyssä tulisi hakea nykyaikaan sopivia "raikkaita" toteutustapoja; esimerkiksi tuomioistuimella tulisi olla mahdollisuus määrätä selvityshenkilö asianomistajien esittämien korvausvaatimusten käsittelyä varten. Tuomioistuimen rooli keskittyisi tällöin selvityshenkilön korvausesityksen vahvistamiseen ja jos esitykseen liittyisi riitaisia kysymyksiä, näiden riitakysymysten ratkaisemiseen. Korvausvaatimusten vireille panemisessa voitaisiin hyödyntää sähköistä asiointia.

8. Kannatan jatkokäsittelylupajärjestelmän laajentamista kaikkiin riita-asioihin ja hakemusasioissa ainakin lasten huolto- ja tapaamisoikeusasioihin. Harkittavaksi myös saatan, pitäisikö tuomitun rangaistuksen määrä nostaa nykyistä ankarammalle tasolle. Nythän se on neljä kuukautta vankeutta.

9. Mielestäni ei ole tarvetta rajata näyttöön kohdistuvaa muutoksenhakua. Hyvin usein vielä muutoksenhakuvaiheessa näyttökysymykset ja oikeudelliset ongelmat limittyvät keskenään. Olemassa olevat säännökset ja valmistelussa käytettävät prosessinjohton keinot antavat valmistelusta vastaavalle tuomarille riittävät mahdollisuudet evätä tarpeetonta todistelua ja rajata oikeudenkäynnin kohdetta vain riitaisiin kysymyksiin.

Sen sijaan paikallaan on selvittää mahdollisuutta hyödyntää muutoksenhakuprosessissa nykyistä paremmin ja laajemmin käräjäoikeuden tallenteita. Luonnollisesti tämä edellyttää, että kaikissa käräjäoikeuksien istuntopaikoissa on asianmukaiset tekniset valmiudet ääni- ja kuvatallenteiden tallentamiseen.

10. Todistelua koskevan lainsäädännön uudistaminen on tarpeen. Uudistustyö on jo käynnistetty. Kiireellisenä, tästä lainvalmistelutyöstä erillisenä hankkeena on syytä toteuttaa video-oikeudenkäyntien mahdollistavien oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännösten tarkistaminen. Tämä tarkistamistyöhän on jo käynnissä ripeällä aikataululla.

Todistelua koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen puolesta puhuu myös ihmisoikeussopimuksen dynaaminen tulkintakäytäntö. Erityisesti todisteiden hyödyntämiskiellosta tulisi saada aikaan ajantasaiset säännökset, koska hyödyntämiskielloon liittyviä ongelmia tulee käytännössä esille enenevässä määrin. Asiantuntijatodistelun kehittämistä tarkoittavaa säädöspohjaa tulisi kiireellisesti uudistaa niin, että oikeudenkäynneissä voitaisiin lähtökohtaisesti käyttää vain tuomioistuinten hyväksymiä ja määräämiä asiantuntijoita, jotka ilmenisivät auktorisoiduista asiantuntijaluetteloista. Erityisesti oikeuden määräämillä asiantuntijoilla olisi merkitystä edellä todetuissa hometaloriidoissa tai muissa asuntokauppariidoissa.

11. Ei lausuttavaa tai huomautettavaa.

12. Eri mahdollisuuksia ja keinoja yksinkertaisten rikosasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi ja tehostamiseksi kannattaa ehdottomasti selvittää. Esitettyyn järjestelmään, jossa päivystystuomioistuin määräisi vahingon korvausperusteen, suhtaudun epäillen. Onko tähän edes tarvetta?

Selvien ja tunnustettujen pienehköjen rikosjuttujen (esim. rattijuopumukset ja näpistyksiset) käsittelyn nopeuttamisella ja tehostamisella voitaisiin säästää merkittävästi resursseja koko oikeudenhoidon ketjussa (poliisi - syyttäjä - tuomioistuin).

Rikostuomioiden kirjallista laatimista tulisi vähentää tai ainakin niiden sisällöllisistä vaatimuksista tinkiä tilanteissa, joissa tuomiot jäivät lainvoimaisiksi tai joissa muuten ei ole tarvetta kirjoittaa tuomioiden perustelua nykyisessä laajuudessa seikkaperäisesti. Halutessaan asianosaiset saisivat aina perinteisellä tavalla perustellun rikostuomion.

Tuomioiden laatimisen keventämisellä olisi mahdollista saavuttaa merkittäviä työn säästöjä. Käräjäoikeuksissa käsitellään noin 60 000 rikosasiaa vuodessa. Lyhyen kaavan mukainen tuomio saattaisi riittää todennäköisesti jopa 45 000 rikosjutussa. Näin tuomarit voisivat allokoida työpanoksensa niiden rikosasioiden perusteleamiseen, joissa perusteleminen on todella tarpeen, esimerkiksi näyttökysymysten ja tulokinnanvaraisten oikeudellisten ongelmien vuoksi.

13. Tässä kohdassa kaavailtu menettely on sinänsä mahdollinen jo nykysäännösten mukaan. Tietyissä rikosjutuissa voitaisiin siirtyä kiinteisiin taksoihin, mikä osaltaan helpottaisi tuomareiden työtä. Kysyä voi, pitäisikö oikeusavun laajuutta harkita uudelleen huomioon ottaen niukkeneva talous.

RAKENTEELLISET JA ORGANISAATIOUUDISTUKSET

Rakenteellisten ja organisaatiouudistusten osalta esitetyt keskeiset tavoitteet ovat oikeaan osuneet ja hyväksyttävät. Lähitulevaisuus asettaa suuria kehittämissaasteita tuomioistuinten sähköiselle lainkäytölle, jossa hyödynnetään laaja-alaisesti nykytekniikkaa (puhelin- ja videotekniikka), sekä erilaisille laatu- ja kehittämissankkeille laatu- ja ylipäänsä systemaattiselle ja pitkäjänteiselle tuomareiden ja muun lainkäyttöhenkilöstön rekrytointi-, täydennys- ja perehdyttävälle koulutukselle. Johtamisen kehittämiseen on koko ajan kiinnitettävä huomiota.

14. Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistuksen osalta viitataan Rovaniemen hovioikeuden puolesta aikaisemmin antamaan lausuntoon, jossa hovioikeus on kannattanut toimikunnan mietinnössä esitettyä ehdotusta Rovaniemen hovioikeutta koskevilta osin (liite). Rakenneratkaisut on tehtävä niin, ettei rakenteiden jatkokehittämiselle muodostu esteitä ja että rakenneratkaisut ottavat huomioon jo olemassa olevat oikeudelliset osaamiskeskittymät. Oikeudellisen klusterin keskeisiä osia ovat muut tuomioistuimet ja oikeustieteiden tiedekunnat.

15. Hovioikeuksien presidentit ovat muutama vuosi sitten tehneet aloitteen tuomioistuinhallinnon keskusviraston perustamisesta. Nyt kun selvitystyötä on tehty, olisi kiireellisten toimenpiteiden vuoro. Riippäällä aikataululla tulisi selvittää keskushallinnon organisaatiomuoto, sijaintipaikka ja kustannusvaikutukset. Tuomioistuinviraston perustaminen voisi hyvin olla oikeusministeriön hallinnonalan alueellistamishanke ja se sopisi hyvin osaksi oikeudellista osaamisklusteria. Oikeusministeri Tuija Brax on ministeriaikanaan useissa eri yhteyksissä ollut sijoittamassa virastoa Rovaniemelle osaksi siellä jo olevaa oikeudellista keskittymää.

Mielestäni tuomioistuinhallinnon keskusviraston perustaminen olisi hankkeiden etusijajärjestyksessä yksi kiireellisimmistä hankkeista. Niukkeneva talous ja siitä seuraavien toimintaedellytysten turvaaminen, tiukan strategisen ohjauksen tarve, suuret koulutukselliset haasteet tuomarikoulutusjärjestelmiseen ja riippumattomuuden näkökulma puhuvat voimakkaasti nopean toteutuksen puolesta.

16. Kannatan tässä kohdassa tarkoitettua selvittämistarvetta.

17. Tarvetta ratkaisukokoonpanojen joustavoittamiseen ja keventämiseen on olemassa. Kysymystä kaikesta jo mietitään oikeusministeriön asettamassa organisaatiolaki työryhmässä.

Kun mietitään esittelymenettelyn tarvetta ja tarkoituksenmukaisuutta yleisesti ja erityisesti yksinkertaisissa asioissa hovi- ja hallinto-oikeuksissa, on muistettava, että esittelijän virka on tällä hetkellä, kun Suomessa ei vielä ole tuomarikoulutusjärjestelmää, kouluttautumisvirta tuomarin tehtäviin.

18. Huomioon ottaen riippumattomuuden vaatimuksen en kannata tuomioistuinten päällikkövirkojen määräaikaistamista. En kannata myöskään hovioikeudenlaamannin virkojen määräaikaistamista ja laamannin nimikkeen erottamista osaston johtajan asemasta, koska näihin muutoksiin ei ole olemassa käytännön tarvetta.

19. Tuomioistuinlinjojen erillisyyden tarkoituksenmukaisuudesta on paikallaan käydä laaja ja avoin keskustelu, jonka aikana myös etsitään innovatiivisia organisaatoratkaisuja ja synergiaetuja.

OPERATIIVISET TOIMET

Operatiivisten toimien kehittämisen keskeisenä tavoitteena on, että resurssit saadaan tehokkaaseen käyttöön ja kohdennettua eri hallinnonaloilla niin, että koko viranomaisketjun toiminta on sujuvaa. Koko oikeushoidon ketjuun ulottuva kehittämistavoite on erinomaisen kannatettava ja hyödyllinen tehokkuuden ja laadun lisäämiseksi.

20. Niin sanotun yhden kosketuksen periaatteesta vähäisemmissä rikosasioissa olen jo lausunut kohdassa 12. Kannatan nopeutetun menettelyn mahdollisuuksien selvittämistä ja uusien menettelymuotojen kehittämistä.

21. Tämän kohdan hanke on erityisen tärkeä ja priorisoinnissa sen tulee olla aivan kärkipäässä.

Aineistopankki (AIPA) -hankkeeseen on panostettava riittävästi jo sen kehittämis- ja rakentamisvaiheessa. Hankkeen hyödyt ja kustannukset on kyettävä konkretisoimaan realistiselle ja toiminnan edellyttämälle tasolle. Hankkeen resurssoinnin on oltava hankkeen laajuuden ja merkittävyyden edellyttämällä tasolla, jotta hanke voi edetä suunnitelmallisesti ja tuloksellisesti. Osana resurssointia on varmistettava riittävä osaaminen ja ammattitaito sekä kokemus.

22. Ministeriöiden välinen yhteistyö ja vuorovaikutus edistävät tavoitteiden yhteensovittamista ja prosessisujuvuutta. Ministeriöiden välillä tarvitaan säännöllisiä strategioiden "lukukinkereitä".

23. Rikosprosessin keston seurantajärjestelmästä esitetyt ideat ja keinot tuntuvat oikeilta. Seurannalla ja hälytysjärjestelmillä ei varsinaista ongelmaa eli käsittelyaikojen pituutta yksistään ratkaista, vaan siihen tarvitaan myös tasapainoista ja riittävää resursointia koko oikeudenhoidon ketjussa.

24. Oikeusturvaohjelmassa on vakinaistettavaksi ja laajennettavaksi mainittu vain lapsiystävällisten huoltoriitojen sovittelun kokeilu eli niin sanottu Follo-hanke. Miksei tuomioistuinsovittelua ylipäänsä?

Tuomioistuinsovittelun aktivoiminen tulisi ottaa laajemmin yhdeksi keskeiseksi käräjäoikeuksien toiminnan kehittämisen painopistealueeksi. Sovittelulla säästetään merkittävästi tuomareiden ja muun henkilökunnan aikaa. Tuomioistuinsovittelussa aikaansaadut riidan ratkaisut ovat varsinaiseen oikeudenkäyntiin ja lainkäyttöraatkaisuihin nähden halpa ja nopea menettely, jossa myös säästetään oikeudenkäyntiavustajien palkkioissa.

Sovittelumenettelyn laajentaminen edellyttää syvällistä tuomioistuin- ja asianajokulttuurin muuttamista. Tämä vaatii pitkäjänteistä kehittämistyötä ja koulutusta paitsi tuomioistuimissa myös asianajajakunnan keskuudessa.

Oulun käräjäoikeudessa on jo vuosia tehty määrätietoista työtä tuomioistuinsovittelun aktivoimiseksi. Tulokset ovat olleet rohkaisevia ja johtaneet yhä useammin riidan päättymisen sovinnolla. Oulun käräjäoikeuden tuomarit ovat arvioineet, että yli puolet laajoista riita-asioista sopivat asian laadun puolesta käsiteltäviksi sovittelumenettelyssä. Tuomarit ovat myös esittäneet arvion, että sovittelussa käsiteltäisiin tulevaisuudessa vähintään kolmannes asioista. Kaikki tämä edellyttää monipuolista koulutusta, aktiivista sovittelun markkinointia sekä tuomareiden ja asianajajien sitoutumista asiaan.

25. Ei huomautettavaa. Hanke on ajankohtainen ja tarpeellinen.

26. Kohdan mukaan selvitetään, miten rikosprosessia pitkittäviä poissaoloja olisi mahdollista vähentää soveltamalla tehokkaammin asianosaisen ja todistajan kuulemista koskevia säännöksiä. Mitä tällä konkreettisesti tarkoitetaan? Oikeudenkäyntiä pakoilevan tai muuten välttelevän asianosaisen vangitsemismahdollisuuksia tulisi lainsäädäntöä muuttamalla väljentää. Poissaolojen vähentämiseen tähtäävien keinojen aikaansaamiseen ja hyödyntämiseen kannattaa muutenkin panostaa. Video-oikeudenkäyntien käyttöalan laajentaminen voisi omalta osaltaan vähentää poissaolojen haittoja.

27. Yhteisöjen asiointitilin toteuttaminen vähentää erityisesti haastemiesten ja muiden tiedoksiantotehtäviä hoitavien työntekijöiden työtä. Hanke on syytä toteuttaa mahdollisimman nopeasti.

28. - 31. Näissä kohdissa mainitut toimet ovat kannatettavia ja tarpeellisia.

32. Esimerkiksi Rovaniemen hovioikeuden tuomioistuinten kansainvälistä ja kansallista arvostusta saaneessa laatutyössä on viimeisten vuosien aikana kiinnitetty erityistä huomiota eri tuomioistuinten parhaisiin käytäntöihin toimintatapojen järkiperaistämiseksi ja tehostamiseksi sekä ennen muuta työn säästämiseksi jutun "kosketuksia" vähentämällä. Tärkeää on, että laatutyötä jatketaan myös tulevaisuudessa ja että laatuhankeita tuetaan aineellisesti ja henkisesti. Tavoitteena tulisi lisäksi olla, että eri hovioikeuspiirien laatuhankeet "keskustelevat" nykyistä enemmän keskenään. Laatuhankeiden yhteistyön lisääminen on sen vuoksi tarpeen.

MÄÄRÄRAHAT JA VOIMAVARAT

Tältä osin esitetyt keskeiset tavoitteet ovat ajankohtaisia. Tavoitteista jäsenyviien toimenpiteiden toteuttaminen on välttämätöntä lähitulevaisuuden taloudellisten ja rekrytointeihin liittyvien haasteiden vuoksi. Lähimmän viiden vuoden aikana tapahtuva virkatuomareiden voimakas eläköitymien pakottaa kiireellisesti saattamaan suomalaisen tuomarikoulutusjärjestelmän ajan tasalle. Tuomareiden pätevytymisjärjestelmä puitelakeineen on jo paperilla olemassa. Asialle pitäisi vain löytyä poliittista tahtoa.

33. Kohdassa esiin tuodut koulutukselliset ja palkkaukselliset kehittämistoimet ovat sukupolven vaihdoksen ja osaamistarpeiden lisääntymisen vuoksi välttämättömiä ja kiireellisiä. Johtajakierto tuomioistuimissa ei ole riippumattomuusvaatimuksen takia ongelmaton, minkä vuoksi en kannata sitä.

Yhtenä hankkeena on mainittu tuomioistuinten urapolun luominen. Mitähän tällä tarkoitetaan? Jos tavoitteena on luoda järjestelmä, jossa tuomarit ja esittelijät voivat liikkua tuomioistuimesta toiseen taikka yleisistä tuomioistuimista hallintotuomioistuimiin ja päinvastoin, ajatus on kannatettava, vaikka tähän liittyy monia käytännön ongelmia.

34. Kannatan julkisten oikeusavustajien ja muiden avustajien työn laadun arviointijärjestelmän vakiinnuttamista ja edelleen kehittämistä.

35. Pitemmän aikaan on jo puhuttu tuomioistuinten rahoitus- ja ohjausjärjestelmän kehittämisestä niin, että tuomioistuinten toiminnalle ja kehitysedellytyksille turvataan riittävä vakaus ja ennustettavuus. Rahoitus- ja resurssiohjauksen tulisi ulottua nykyisen joka vuotisen ohjauksen sijasta useamman vuoden ajanjaksolle strategisen ajattelun mukaisesti.

Rahoitus- ja ohjausjärjestelmän kehittämisessä on tärkeää huolehtia, että koko oikeudenhoidon ketjulle annetaan riittävät ja keskenään tasapainoiset resurssit. Tämä korostuu erityisesti vaativien rikosasioiden käsittelyssä.

Tämän hetken ongelma on laajojen ja vaikeiden rikosasioiden liian pitkät käsittelyajat erityisesti ketjun alkupäässä. Oikeusturvaohjelman luonnoksesta jäin kaipaamaan konkreettisia keinoja käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Seurannalla ja hälytysjärjestelmillä ongelmaa ei saada hoidettua kuntoon. Se vaatii paljon enemmän, eikä vähiten riittävien ja tasapainossa olevien resurssien turvaamista koko oikeudenhoidon ketjussa.

36. Kannatan käsittely- ja oikeudenkäyntimaksujen korottamista. Kun maksupoliittista keskustelua käydään, on arvioitava, ettei oikeuden hinta nouse liian korkeaksi estäen osaltaan perusteltujen oikeusturva-vaatimusten toteutumisen.

37. ja 38. Toimitilamenoista on haettava säästöjä. Erityisen tarkastelun kohteeksi on otettava erilliset istuntopaikat ja sivukansliat. Näistä toimitilamenoista voidaan saada aikaan merkittäviä säästöjä.

Hyvästä henkilöstöpolitiikasta huolehtiminen on kaiken kehittämisen ja tuloksellisen toiminnan välttämättömä edellytys.

39. ja 40. Sukupolven vaihdoksen turvaamiseksi esitetyt toimenpiteet ovat välttämättömiä ja erityisen kiireellisiä hankkeita, jotka olisi pitänyt toteuttaa jo useita vuosia aikaisemmin monien tuomarikoulutusjärjestelmän aikaansaamiseen tähdänneiden työryhmämietintöjen pohjalta. Lähivuosina edessämme on merkittäviä rekrytointiongelmia.

41. Tässä kohdassa esitetty koulutushanke on syytä toteuttaa mitä pikimmin oikeudenkäyntien viivästymiseen liittyvien kysymysten käsittelemiseksi koulutuksen keinoin.

HANKKEIDEN ETUSIJAJÄRJESTYKSESTÄ

Oikeusturvaohjelman sinänsä kannatettavia hankkeita ei kaikkea voida toteuttaa kerrallaan eli ohjelma-kaudella 2012 - 2016, minkä vuoksi hankkeita ja toimenpiteitä joudutaan toimeenpanovaiheessa priorisoimaan.

Etusijajärjestyksessä nostaisin muiden edelle kohdissa 1 - 3, 6, 8 - 10, 14, 15, 21, 24, 27, 32, 33, 35, 38 - 40 selostetut hankkeet. Erityisen kiireellisesti toteutettavina hankkeina pidän tuomioistuinhallinnon perustamista ja systemaattisen tuomarikoulutusjärjestelmän aikaansaamista. Myös rakenteisiin ja menettelymuotoihin tähtäävät muutokset tulee olla etusijajärjestyksen kärkipäässä.

27.3.2012

Presidentti

Esko Oikarinen

Liite:

http://www.oikeus.fi/uploads/gsdrgj4vsn30cu_1.pdf